

De herlige fotografavurer til novellen *Eneste Barn* er udført af Jette Jørgensen. Hun er uddannet på Kunsthåndværkerskolen i København. Medlem af Storstrøms Amts Grafiske Værksted. Olie- og acrylmalerier, akvareller, historiske udsmykninger, bogillustrationer bl.a. bøger og skolebøger i Danmark og Grønland.

Bestyrelsen for Blicher-Selskabet

Formand: Operasanger Erik Harbo
Næstformand: Lektor Helle Frisman
Sekretær og kasserer: Kursusleder James Lerche
Museumsdirektør Ulla Thyrring
Museumsleder Hans Kruse
Lektor Henrik Ljungberg
Lektor Merete Møller Olesen
Skuespiller Paul Hüttel
Fuldmægtig Peder Porse

Medlemsskab: Husstand 150 kr.
Udland 175 kr, Institutioner: 200 kr.
Giro-nr 409 0780 (reg. nr. 9570)
Blicher-Selskabets adresse:
Havelodden 64, 4000 Roskilde
tlf/fax 46 37 39 20
mail: erik.harbo@mail.dk
Blichernoter udgives 2-3 gange årligt
ISSN 1602-2742
Blicher på internet: 1/Litteraturselskaber 2/Arkiv for dansk litteratur
ADL 3/www.Danishlitterature.info

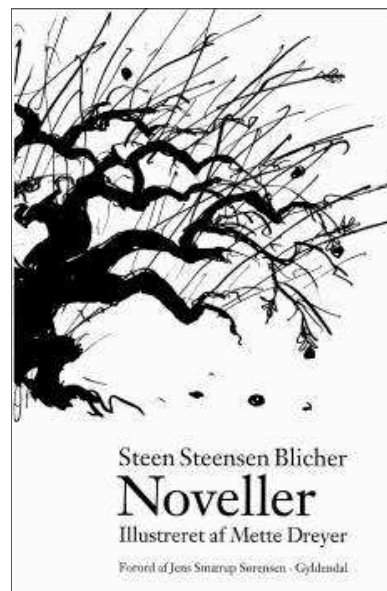
BLICHERNOTER MEDDELELSER FRA BLICHER-SELKABET

December 2008
redigeret af Erik Harbo

BLICHERNOTER indeholder
Referat af årsfest 12. oktober 2008
Referat af seminar på Skærum Mølle
september 2008 ved Helle Frisman
Ulla Thyrring om *Noveller*
Om *Frøkenen fra Hald*
Dødsfald
Nyt fra Blichermuseerne

Formanden har ordet:

Det er lidt usædvanligt, at selskabet kan sende to udgivelser ud på en gang, men det skyldes det gode samarbejde med Gyldendal. Det er dog kun den ene bog medlemmerne får tilsendt, årsgaven *Frøkenen fra Hald* illustreret af Jette Jørgensen og med mange andre billeder.

FRØKENEN FRA HALD

STEEN STEENSEN BLICHERS
ENESTE BARN

CHARLOTTE AMALIE SCHINKELS
BEKENDELSER

ENESTE BARN'S HISTORIE

Erik Harbo

BLICHER-SELKABET OG GYLDENDAL

Den anden bog *Noveller*, stærkt illustreret af Mette Dreyer, tilbyder vi vore medlemmer til en favorabel pris. Ved årsfesten havde 120 af vore medlemmer muligheden for at se og købe bogen, og det er vel den bedste anbefaling, at de 10 vi havde slæbt med, forsvandt som dug for solen. Nu får andre chancen. Det er simpelthen en strålende gave, – til, var jeg lige ved at sige, hvem som helst der kan læse. Benyt tilbuddet på den vedlagte bog-salgssliste. Pris hos Blicher-Selskabet 250 kr.

Referat af årsfest 12. oktober 2008

Søndag 12. oktober 2008 afholdt selskabet årsfest i den nyindviede sal i Ridehuset på Frederiksberg Slot. Her var plads til os alle ca. 120 medlemmer og samtidig var det muligt at parkere.

Efter velkomst og fællessang fortalte chef for lokal støtteelement Frederiksberg Slot, Erik Bjerregaard Nielsen, om det nyindrettede Ridehus. Dernæst præsenterede direktør for Gyldendal Johannes Riis den nye store Blicherudgivelse, hvor vi er medudgiver. *Noveller* illustreret af bladtegner Mette Dreyer.

Derefter læste Paul Hüttel sidste kapitel af *De tre Helligaftener*.

Erik Harbo fortalte om selskabets nye udgivelse *Frøkenen fra Hald* og præsenterer tegneren Jette Jørgensen, der har skabt 10 nye illustrationer til Blichers nolle *Eneste Barn*.

Steen Vedel, der er ud af familien og bestyrer Braemslægtens store slægtsarkiv, fortalte om dette.

Derefter læste Paul Hüttel af *Eneste Barn*.

Årsfestens sidste indslag var et uddrag af *E Bindstouw* med lektor Helle Frisman, forfatter og foredragsholder Jens Christian Lings og operasanger Erik Harbo.

Programmet bestod af Indledningen, Kjen Pæjster: Stæren sedder o Gowlen, Visti: Øvli aa Else, Mads aa Vrahnum: Hudden A fek Kjesten (forkortet), Wolle Vistisen: Den jenarmed Sældaot og Mari Kiølvroe: Faawal Marri!

Referat af seminar på Skærum Mølle september 2008

ved Helle Frisman

Seminar arrangeret af Blicher-Selskabet og J.P. Jacobsen-Selskabet over temaet: Skildringer af Marie Grubbe i litteraturen eller litterære skikkelser, som Marie Grubbe blandt andre har inspireret til.

Programmet var sat sammen af tre kategorier, litterære foredrag, udflugter til litterært interessante steder og orientering om de to litterære selskabers virke.

FREDAG.

Fredag aften præsenterede Svend Sørensen, formand for J.P. Jacobsen-Selskabet, dette selskab, som blev stiftet i 1958 – efter en vanskelig redningsaktion for at bevare J.P. Jacobsens fødehjem. Barnomshjemmet er revet ned, men der er mindestue på Thisted museum. Selskabets 50 års jubilæum er bl.a. blevet markeret med udgivelsen af en CD med sange af J.P. Jacobsen

I aftenens indledende foredrag gav lektor Else Marie Mogensen en oversigt over skønlitterære og faglitterære bear-

Mindeord

Anna Elise Villemoes

Mindeord til Holstebro Dagblad.

Den 6. november døde Anna Elise Villemoes, Skærum Mølle. For os der lærte hende at kende, efter at hun stillede Skærum Mølle til rådighed for Folkeuniversitetetscentret, var det altid en ekstra oplevelse at blive modtaget af fru Villemoes, når man ankom til et af de utallige seminarer, der fandt og finder sted på Skærum Mølle.

Et fint smil, måske en let bekymring, der nok rummede tanken: kan vi nu gøre det så godt som muligt for jer, en færd på stedet, en hjælpsomhed, som alle lærte at sætte pris på. Hendes hjem var prægtigt at besøge, som det ligger vest for hovedbygningen; engang fuldstændig omgivet af store elmetræer, der måtte lade livet efter årtiers kamp mod vestenvinden.

Nu var det Anna Elise Villemoes' tur til at sige farvel. Hun havde en styrke som et egetræ, selv om hun var så lille og spinkel. Men minderne er der stadig på stedet om hendes fantastiske indsats for at skabe Folkeuniversitetet en plads i Vestjylland.

Må vi huske at fortsætte hendes indsats, så der stadig vil stå dette fyrtårn plantet solidt i det vestjyske sand. Tankerne går til familien og til centerleder Gudrun Aspel, uden hvis hjælp og ildhu tingene ikke ville se ud, som de gør i dag.

Æret være Anna Elise Villemoes' minde.

På Blicher-Selskabets vegne Erik Harbo, formand

Mindeord

Erik Errebo-Knudsen

Et af Blicher-Selskabets trofaste medlemmer dr. med. speciallæge Erik Errebo-Knudsen Frederiksberg er død, 96 år gammel. Han deltog i mange af selskabets arrangementer, og hans tilknytning til Nørre Vosborg og Skærum Mølle for år tilbage havde også betydning for selskabet.

Nyt fra Blichermuseerne:

Blichermuseet på Herningsholm:

1. juni – 30. sept. tir.- ons.- tor. 12-16, søn. 13-17. tlf. 97 12 32 66

www.herningmuseum

Blicheregnens museum: Udstillinger:

juni, juli og aug. man.- fre. 9-17, lør. - søn. 11-17, ring 87 70 24 70.

www.blicheregnensmuseum.dk

Malvinas hus i Spentrup:

1. april til 1. okt. lør. og søn. kl. 14-17.

Fra 16. juni til 15. aug. også åbent tir. og ons. 14-17 tlf. 8647 7047

E Bindstouw i Lysgaard:

1. juni til – 31. august, tirsdage til søndage fra kl. 10 - 17. Andet aftales med Ingrid Mortensen på tlf. 86 66 75 79 eller 87 25 26 10

En del af selskabets bogudgivelser kan købes på museerne.

Angående køb af bøger:

Denne gang vedlægges en ny bestilingsliste.

Ring 4637 3920, skriv eller mail til erik.harbo@mail.dk

er fortalt, gjort et forsøg på at finde frem til Charlotte-skikkelsens betydning for Blichers forfatterskab.

Desværre har vi ikke Blichers arkiv. Alle hans modtagne breve og optegnelser forsvandt. De blev opbevaret af slægten nogle år, og derpå var de væk.

Det kunne have været morsomt at have fundet vejen til mange andre personer i Blichers liv, ud over dem, som brevene fortæller os om. Nu er det jo Blichers breve, der er gemt i arkiverne, så det er ikke den helt naturlige vej at søge oplysninger om de personer, han skriver til, men vi kan kun glæde os over Blichers gode vilje til at besvare brevskrivernes henvendelser og deraf udtrække visse kendsgerninger. Nu er det ganske få kvinder Blicher skriver til, og det er for øvrigt ærgerligt, da tiden netop har mange eksempler på brevvekslinger mellem mand og kvinde. I vores søgen efter mulige kvindeskikkelser giver den vej os derfor ikke mange muligheder. Er Ingemanns nydelige hustru, den malle- og tegnebegavede Lucie også inde i billedet? Ja, hvem ved. Men vi skal nok søge blandt de kvinder, Blichers omgikkes som barn og ung mand.

F.eks. Charlottes mor, hans egen mor, de adelige fruer på herregårdene, og bondepigerne, de som naturligt var hans elever under konfirmationsforberedelsen, eller som var tjenestepiger i præstegården. Blichers udfald mod malkepigerne og deres moral senere i livet, danner ikke umiddelbart model. Hvor fandt han bondepigen Cecil i hosekræmmeren? Eller de mange unge piger, der næsten altid optræder i det øjemed at være målet for en eller anden ungs mands for-

elskelse og den historie, der udvikles heraf.

Jeg ønsker læseren god fornøjelse i jagten på Blichers novellefigurer.

Erik Harbo

E-museum

Blicheregnens Museum Thorning

Blichermuseet på Herningsholm Herning

Den 26. januar åbner denne hjemmeside der er oprettet efter ide af de to museer.

Der er lagt et stort arbejde i denne hjemmeside, der henvender sig til aldersgrupperne fra 12-13 år og opefter. Hjemmesiden kan bruges på flere niveauer.

It-koordinatoren Finn Nielsen fra Herning Skolevæsen har udformet siderne efter inspiration fra museumsleder Hans Kruse og mange flere bl.a. Blicher-Selskabets bestyrelse.

Finn Nielsen var vores gæst og forelæste ved seminaret på Skærum Mølle.

Når siden er åben vil vi bede kyndige folk anmelde den i Blichernoter.

Dens navn bliver

<http://www.nilen.dk/projekter/blicher/>

bejdelser af Marie Grubbe. Efter omtale af tre særligt interessante udsagn om Marie Grubbe fra skilsmissegaven i 1691 koncentrerede foredragsholderen sig især om de skønlitterære klassikere: Holbergs epistel, der omtaler et møde med MG i 1711, Blichers frøken Sophie i "En Landsbydegns Dagbog", 1824, H.C. Andersens omtale i "Hønse-Grethes Familie" 1869 og endelig J.P. Jacobsens roman om Marie Grubbe, 1876. De tre forfattere fra 1800-tallet har kendt Holbergs epistel, Andersen og Jacobsen har kendt Blichers novelle, og i 1980'erne lader Ulla Ryom så de fire gamle forfattere møde Marie Grubbe i et teaterstykke. Ulla Ryom lægger i sit stykke vægt på, at de fire forfattere bruger Marie Grubbe til eget formål, et rationalistisk, (Holberg) et romantisk, (Andersen) et naturalistisk (Jacobsen), og for Blichers vedk. et fordømmende. Man kunne iflg. foredragsholderen tilføje, at der for Ulla Ryom selv er gået kvindesag i Marie Grubbe-

skrivelsen. Den seneste skønlitterære behandling af MG er Juliane Preislers "KysseMarie" 1994, som også er tidstypisk i sin ekstreme beskrivelse af sansninger. Romanen er iflg. foredragsholderen en klicheudgave af Jacobsens roman.

Flere faglitterære skildringer omtales kort, herunder en psykologisk, hvis hypotese, at MGs erotiske adfærd skyldtes en skade på frontallapperne, vakte nogen diskussion ved kaffen. Et andet diskussionsemne var Ulla Ryoms fejllæsning af Landsbydegnsromanen som et udtryk for Blichers fordømmende holdning til MG/Sophie.

Natassefilmen var et gensyn med Riffbjergs TV-teater udgave af "En Landsbydegns Dagbog", som trods en række af stjerneskuespillere og umådeligt smukke billeder og en dialog ret tæt på forlægget mangler nerve og intensitet – efter min mening, som ikke deltes af alle.

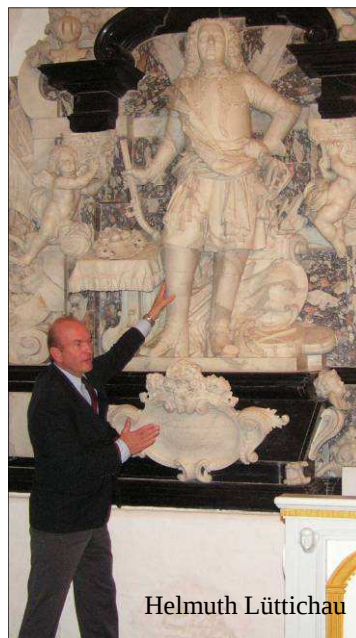
Tjele

kirken af den nuværende ejer Hofjægermester Hans Helmuth Lüttichau, 8. generation efter den første HHL indvandret fra Mecklenburg på Chr. den femtes tid. (Chr. 5. 1670-1699). Denne første Lüttichaus biografi overgår handlingen i Marie Grubbes, idet han iflg. sin nulevende efterkommer bortførte en belgisk nonne, fik 9 børn med hende og i 1739 købte Tjele på auktion efter Levetzau, som var

ungkarl med to friller. Samme Levetzau er forevigt i kirken med stort epitafium og sarkofag i kapel bagest i kirken, frillerne ligger på kirkegården under fine gravsten. Den for os mest interessante ejer, Erik Grubbe, fik gården tilskødet i 1635 efter Claus Belows enke Karen Lange. (I Jacobsens første kapitel nævnes, at en løvstue var en levning fra de Belowsers tid). I 1500-tallet ejedes gården af slægten Skram.

Hel-

muth Lüttichau førte os over gårdspladsen med den berømte lindeallé (stynet) gennem hovedbyg-

Helmuth Lüttichau

væsen, som Blicher jo også så udmærket selv forstår at gøre rede for. Man kan måske sige, at de uden at røbe alt skærper læselysten.

Mette Dreyer vil mange kende fra de satiriske tegninger i Politiken, hvor hun med sit rammende syn på danskerne og deres dårske nærmest er blevet Bo Bojesen arvtager. At der bag disse mindre tegninger ligger en solid uddannelse fra Skolen for Brugskunst og et talent, som også kan bruges i litteraturens tjeneste, har hun flere gange bevist og nu altså senest brugt til levendegørelse af Blichers forfatterskab

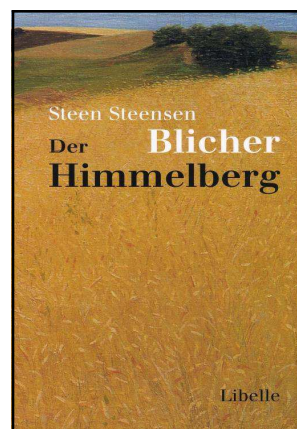
Kan købes hos selskabet

Der Himmelberg

Blicher-Selskabet vil gerne anbefale *Der Himmelberg*, vores store pragtfulde bog på 400 sider til vore medlemmer. Brug

den som gave til udenlandske venner. Som tidligere anført har oversættelsen fået fine anmeldelser.

Den gennemilustrerede bog kan købes hos Blicher-Selskabet 150 kr.

Ring 4637 3920 eller mail til selskabet eller brug bestillingsliste.

Frøkenen fra Hald.

Et længe næret ønske gik i opfyldelse for undertegnede, da det i januar måned 2008 lykkedes mig at få en aftale med Steen Vedel, der styrer det Braëm-Vedelske arkiv. Allerede for mange år siden havde jeg og min kone Bente på Roskilde Kloster hos en af beboerne, medlem af Blicher-Selskabet komtesse Margrethe Ahlefeld Laurvig, set en del af slægtens arkivalier i form af malerier, tegninger (af V. Gertner) m.m. Alle disse ting var gået i arv fra Schinkelslægten på Hald og bevaret af bl.a. Eneste Barns slægtninge gennem flere hundrede år.

Eneste Barn, hvem var hun? Var hun blot en person i Blichers fantasi da han skrev historien, eller var der reelle facts bag ved historien? Det var der selvfølgelig, og det er der mange, der har skrevet om, da man først var kommet sig over forargelsen over, at Blicher gik så tæt på slægten. Hvilken adkomst havde han til det? Nu spørger digtere aldrig om lov, selv om Blicher meget morsomt i en anden novelle *Eva*, hvor nogle af personerne går igen, og fortælleren Per Spillemand, som kalder sig lysestøber, siger, at han får lyst til at støbe en historie over det nys fortalte spændende kærligheds-eventyr. Han får tilladelsen og skriver historien med dæknavne.

Vi er her ved et spændende punkt i Blichers forfatterskab, et punkt som kun samtiden var i stand til at udlægge. Hvem var de personer, Blicher brugte i sine noveller. Med Charlotte Amalies papirer i hånden kommer vi et stykke af vejen i dette efterforskningsarbejde.

I bogen er der, efter at hovedhistorien

lingsprojekter for såvel skolebørn som turister.

Finn Nielsen præsenterede det såkaldte NIL-projekt, et netværk i læring, hvis ambition er, at skoleelever i alle aldre skal arbejde interaktivt med alle sider af Blichers virksomhed. Adressen er <http://www.nilen.dk/projekter/blicher/>

I Thisted arbejder museet med såkaldt oplevelsesøkonomi, som bl.a. kunne bestå i, at man på en byvandring i J.P. Jacobsens Thisted undervejs kobler sig på en fortælling om de relevante steder.

Efter frokost drog hovedparten af selskabet til Nørre Vosborg, hvor vi kunne glæde os over en fornem restaurering af den gamle herregård, blandt hvis ejere godsejer Tang har haft størst interesse for Blicherinteresserede.

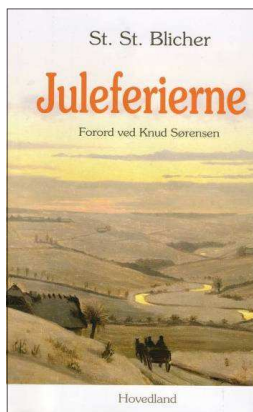
Helle Frisman

Juleferierne

Ny smuk udgave af Blichers *Juleferierne* er blevet udgivet af forlaget Hovedland i en smuk indbunden udgave. Novellen har indledning ved Knud Sørensen og noter ved John Mogenssen. Udgivelsen kan anbefales. Undertegnede læser pr. tradition hver jul Blichers beskrivelse af en jysk herregårdsjul.

EH

Vedlagt bestillingsseddel

Steen Steensen Blicher: Noveller.

Illustreret af Mette Dreyer
Museumsdirektør
Ulla Thyrring skriver:

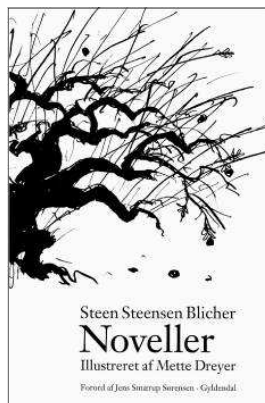
Skygger på væggen

Som skygger på hvidkalkede vægge er Mette Dreyers laverede illustrationer til Gylvendals nyligt udkomne, meget smukke bog med et udvalg af Steen Steensen Blichers noveller. Efter det dramatisk dybrøde forsatsblad springer de sortgrå figurer os i møde fra bogens opslag som friske bud på opfattelsen af novellernes figurer.

Mange kendte kunstnere har i tidens løb prøvet kræfter med illustrationer til Blichers noveller, som det fremgår af H.P. Rohdes bog: Blicher illustratører fra 1976.

De fleste af dem, Christen Dalsgaard, Hans Smidth, Johannes Larsen, Povl Christensen, Marlie Brande, Sikker Hansen og Jørgen C. Rasmussen har holdt sig indenfor billedets rammer og med en til tider meget tydelig karakterisering af Blichers persongalleri.

Mette Dreyers illustrationer derimod bevæger sig frit over siderne og giver en anelsesfuld fortolkning af figurenes

Husk *En Landsbydegns Dagbog*, *Hosekræmmeren* og *Præsten i Vejlbø* indlæst af Erik Kühnau på forlaget Boglyd. 3 cd: 150 kr. Tlf. 46363013

Blichernoter
Erik Harbo om sit arbejde med Blichers "Eneste Barn" og novellens historiske baggrund, nemlig Charlotte Schinkel

ningen og ud i parken, hvor bl.a. Lindelysthuset blev udpeget. Undervejs blev vi orienteret om såvel bygningshistorie som godsets nuværende driftsgrundlag – og selvfølgelig husets berømte litterære personer, Marie Grubbe fra 1600-tallet og "den skotske kvinde" fra 1500-tallet. I vognmuseet kunne vi besigtige en kane, som en frøken Sophie og Morten Vinge kunne have kørt i.

Efter dette meget vellykkede besøg i Tjeles fortid og nutid kørte vi til Hald, hvor Peter Rannes bød velkommen med en kort oversigt over de 10 sidste år på

Peter Rannes

Hald som leder af forfatter og oversættelsescentret – nu på finansloven. Efter frokost på Hald fortalte Blicher-Selskabets formand

og drengen Steen Blicher på Hald og Aunsbjerg.

Mange nye oplysninger er kommet frem, bl.a. en slags forklaring på, at den lille Steen kom i "junkerlære" på Aunsbjerg, idet han skulle erstatte et barn, der var død som 6-årig.

Andre oplysninger gjaldt Blichers specielle leg med digt og virkelighed, og det blev bemærket at novellen blev udgivet, mens Charlotte endnu levede. Der blev også sået tvivl om, hvorvidt det påståede møde mellem Blicher og den gamle Charlotte i "Eneste Barn" har fundet sted.

Alt dette og meget mere bliver udfoldet i Selskabets årsgave.

Lørdag aften tog lektor Henrik Ljungberg forsamlingen med ind i en læsning af hovedlinjer og hovedpunkter i "En Landsbydegns Dagbog". Hovedpunkterne udfoldedes med oplæsning ved Erik Kühnau.

Ligesom Knud Sørensen påpegede HL dagbogsformens mulighed for iscenesættelse via et temperament. Det kunne illustreres med optegnelserne 16,17, 24 og 67, hvor vi får Morten Vinges kane-fart med Frøken Sophie i alle erindringsforskudte versioner.

Derefter blev vægten lagt på Morten Vinge i to afgørende skæbnestunder, optegnelse 42 - 43 (27. febr. og 5. marts 1713) og 60-61 (2. juli og 8. august 1744), hvor begge optegnelsespar består af et voldsomt udbrud efterfulgt af en senere "forklaring".

Vi fik skitseret, hvordan Frøken Sophie ganske langsomt træder frem i Morten Vinges forestilling, med hjælp fra kombinationer af fransk, jagt og litteratur, og for hver gang hun senere "falder", så at sige regenerer i hans fantasi.

HL fremhævede, hvordan Mortens karakter fremstår som den dydige dukse-dreng, der dog "længes efter at repetere den Misgjerning" (optegnelse 43), men ikke engang kan gennemtænke, at han har byttet kammer med Jens. "Evindelig min" (optegnelse 42) viser selvbedragets tragedie og komedie på én gang. Morten har åbenbart glemt Jens' reaktion på frøken Sophies officielle forlovelse (optegnelse 35, 8. dec. 1711). Mortens fromme og farisæiske betragtninger sættes op imod Jens' loyalitet over for Morten, f.eks. vil Jens i optegnelse 12 ikke røbe Mortens fejlskud.

Med disse og en hel del andre iagttagelser tegnedes et tydeligt billede af Morten Vinge – ikke kun som upålidelig fortæller, men som en figur der først og fremmest bedrager sig selv. Dermed blev det også understreget at frøken Sophie ikke er et portræt af den historiske Marie Grubbe, og at Blichers ærinde ikke er fordømmelse af hverken den historiske Marie eller den fiktive Sophie.

Lørdag aften sluttede med fællessang med Bente Harbo ved klaveret. Bl.a. lærte vi en ny smuk melodi til Blichers "Opløft dig sjæl", komponeret af Erik Harbo.

Til et Blicher-seminar hører jysk. Jens Kristian Lings fremførte indledningen til "E Bindstouw" og "Sældaaten", og formanden sang spontant "Øwli han wa sæ saa løste en Swenh".

Inden vi gik til ro, gav centerleder Gudrun Aspel en oversigt over Skærum Mølles historie, stedets oprindelige tilknytning til Nørre Vosborg, og hvordan det blev hovedsæde for Folkeuniversitetet i 1985.

SØNDAG

Søndag morgen begyndte vi selvfølgelig med morgensang inden det sidste Marie Grubbe-foredrag, som blev holdt af lektor Jørn Erslev Andersen kombineret med oplæsning ved Erik Kühnau.

Først læste Erik Kühnau den berømte indledning til Jacobsens "Marie Grubbe", og den blev paralleliseret til scenen med Edele i "Niels Lyhne" pga. den fælles fortættede erotiske stemning.

Efter en litteraturhistorisk indledning om forskellige opfattelser af naturalisme og Jacobsens placering i denne konstaterede JEA, at "Marie Grubbe" ikke er na-

turalistisk. Ganske vist anfører indledningen en miljøbeskrivelse, en arv, en besættelse af erotik i voldsom udgave, men i en naturalistisk roman skulle disse spor så forfølges i romanen "på laboratorievís", men det sker ikke. Man kan tvinge romanen til at være naturalistisk, men den er det ikke ifølge JEA. Indledningen blev i øvrigt publiceret selvstændigt et par år før romanen. Den blev en skandalesucces, som i hvert

Jørn Erslev Andersen og Else Bisgaard

fald satte" problemer under debat". Den er ifølge JEA ikke en rigtig historisk roman, heller ikke en helstøbt roman og kun muligvis god. På spørgsmålet om hvad den så er, svarede han, at den udfordrer, hvad det vil sige at skrive en roman. Der er ingen der ligner den.

Første afdeling udspiller sig i et barokt univers i alle betydninger. Marie kommer ud i verden, fascineres og skuffes. I

anden afdeling tynder beskrivelsesintensiteten ud, og romanen bliver mere handlingsorienteret. Indholdet svarer altid til stilen og omvendt. Romanen er præget af en lyrisk måde at tænke på – i præsentation af tableauer, øjeblikke, situationer, bundet sammen af korte episke konstateringer. Mange faser i Maries liv er ubeskrevne, hvilket afspejler Jacobsens holdning, at sammenhæng er en illusion; tingene sker, men uden forudbestemthed, men når de sker, må vi tage bestik af det og det, der foregår imellem "interiører" eller "tableauer". Den bedste litteratur er den, hvor begyndelsen og slutningen ikke rimer med hinanden, for der er altid indbrud fra en anden verden, og kroppen og sjælen udvikles hver for sig. Efter oplæsning af slutningen som er en slags resumé af romanen, understregede JEA, at jeget i "Marie Grubbe" kun er et performativt jeg. Den eneste kerne er den krop, der bærer rundt på det jeg.

Ifølge Brandes (i 1904) har Jacobsen kunnet skrive både historisk og skabe afstand for derigennem at skabe et romaneksperiment, og det er uinteressant, om den er historisk korrekt. Arkivstudierne har ifølge JEA formodentlig mere været æstetisk begrundede end historisk, men materialet kunne sætte nogle rammer for den sproglige udfoldelse.

Vi måtte altså endnu engang konstatere, at novellens eller romanens hovedperson er forfatterens kreation og udtryk for hans refleksion over tilværelsen, og i denne omgang blev der også pillet ved Jacobsens version som naturalistisk. Søndagsprogrammet på Skærum Mølle sluttede med præsentation af formid-